

Plant Genetic Systems N.V.
Jozef Plateaustraat 22
B 9000 Gent
Belgien

Avsiktlig utsättning av genetiskt modifierad höstraps (*Brassica napus*) 1997

Plant Genetic Systems N.V. (nedan kallat bolaget) har i skrivelse den 28 april 1997 ansökt om tillstånd att under 1997 och 1998 genomföra följande försök:

- Vinterhärdighetstest av genetiskt modifierad höstraps, som med hjälp av genteknik tillförts gener för hansterilitet, återställande av fertilitet, glufosinatammonium-tolerans (herbicidtolerans) och kanamycin-resistens (antibiotikaresistens som selektionsmarkör). Bolaget avser pröva den aktuella höstrapsen på en yta av maximalt ett hektar. Försöket kommer att utföras på Östergötlands läns hushållningssällskaps gård Stora Bjällösa i Linköpings kommun under perioden augusti 1997 till och med maj 1998.

Remissinstanser

I ärendet har följande remissinstanser beretts tillfälle att avge yttrande:

Gentekniknämnden

Naturvårdsverket

Kemikalieinspektionen

Sveriges lantbruksuniversitet, Institutionen för växtförädling

Sveriges lantbruksuniversitet, Institutionen för växtodlingslära

Lunds universitet, Avdelningen för teoretisk ekologi

Stockholms universitet, Enheten för populationsgenetik

Lantbrukarnas Riksförbund

Naturskyddsföreningen

Ekologiska Lantbrukarna

Yttrande har inkommit från:

Naturvårdsverket

Kemikalieinspektionen

Gentekniknämnden och Naturvårdsverket har därefter beretts möjlighet till samråd angående detta beslut. Enligt 10 § förordningen (1994:901) om genetiskt modifierade organismer har Europeiska gemenskapernas kommission underrättats om ansökningen.

Risikoförebyggande åtgärder

Av bolagets ansökan framgår följande i fråga om risikoförebyggande åtgärder:

- För att minimera spridning av transgent frö och pollen i samband med sådd och odling kommer följande åtgärder att vidtagas:
 - Vid sådd kommer påfyllning av såmaskinen att ske innanför skyddsbården. Därefter kommer en noggrann rengöring av såmaskinen att göras innan skyddsbården sås ut. Överblivet transgent utsäde samlas in och returneras till jordbrukskontoret där det kommer att förvaras på ett säkert sätt.
 - En bård om två meter omodifierad höstraps kommer att omgärda den genetiskt modifierade höstrapsen.
 - Rapsen kommer att plöjas ned innan blomning.
- Utsättningsytan kommer att bevakas efter avslutad utsättning och all uppkomst av spillplantor kommer att förstöras innan blomning genom mekanisk eller kemisk bekämpning.

Tidigare försöksresultat

Enligt bolaget har inga tidigare utsättningar med den aktuella genetiskt modifierade höstrapsen skett i Sverige. Av de rapporter som bolaget lämnat över tidigare års utsättningar med liknande genetiskt modifierad vårraps framgår bland annat att inga utmärkande skillnader mellan modifierade sorter och omodifierade sorter kunnat påvisas vad avser tillväxt, vigör, morfologi eller mottaglighet för skadegörare och sjukdomar.

Remissinstansernas synpunkter

Kemikalieinspektionen har inget att invända mot den försöksodling som planeras med en genetiskt modifierad vinterhärdig rapssort, under förutsättning att den markörgen som kodar för antibiotikaresistens avlägsnas före utsättningen.

Naturvårdsverket framför att verket yttrade sig i fjol (1996-06-19) över en liknande ansökan och fann då inte någon anledning att motsätta sig genomförandet av försöket i enlighet med de föreslagna villkoren. Verket finner inte heller någon anledning att motsätta sig den aktuella försöksutsättningen. Verket anser att då försöket kommer avbrytas före blomning är det förhållandevis oproblemiskt från risksynpunkt.

Samråd

Naturvårdsverket har vid samråd funnit de föreslagna villkoren ändamålsenliga och har inga ytterligare villkor att föreslå för försökets genomförande. Gentekniknämnden har inga invändningar mot Jordbruksverkets förslag till beslut.

Skäl för beslutet

Enligt 6 § lagen (1994:900) om genetiskt modifierade organismer får avsiktlig utsättning av genetiskt modifierade organismer endast ske efter tillstånd enligt denna lag.

I 7 § nämnda lag stadgas att ett tillstånd får lämnas endast om den verksamhet som ansökan avser är godtagbar från miljö- och hälsoskyddssynpunkt och etiskt försvarbar.

Enligt 20 § förordningen (1994:901) om genetiskt modifierade organismer utgör Jordbruksverket tillståndsmyndighet ifråga om verksamhet av aktuell art.

Jordbruksverket gör följande bedömning ifråga om sökt avsiktlig utsättning under 1997 och 1998.

Den aktuella grödan, höstraps, har med hjälp av genteknik tillförts gener för hansterilitet, återställande av fertilitet, tolerans mot ogräsbekämpningsmedlet glufosinatammonium (herbicidtolerans) samt resistens mot antibiotikumet kanamycin (antibiotikaresistens).

Då avsikten med den aktuella utsättningen är att testa vinterhärdigheten hos de genetiskt modifierade höstrapslinjerna kommer plantorna, enligt bolaget, att plöjas ned innan blomning. På så sätt kommer ingen genspridning till andra höstoljeväxter eller korsningsbara närbesläktade arter kunna ske via pollen.

Herbicidtoleransen bedöms inte ge höstrapsen ett ökat överlevnadsvärde utöver att klara bekämpning med herbicider innehållande glufosinatammonium som aktiv substans. Denna egenskap kan påverka växtens värde som gröda, men bedöms sakna relevans för växtens överlevnad i naturen.

Generna för hansterilitet och återställande av fertilitet är egenskaper som inte förväntas ge växten ett ökat överlevnadsvärde i naturen. Inte heller förväntas antibiotikaresistensen påverka växtens möjlighet att överleva i naturen. Antibiotikaresistensen används som selektionsmarkör under den initiala förädlingsfasen och fyller ingen funktion vid själva odlingen av rapsen ifråga.

Bolaget uppger att utsättningsytan kommer att bevakas under och efter utsättningen och att all uppkomst av spillplantor kommer att förstöras innan blomning genom mekanisk eller kemisk bekämpning. För att minimera risken för genspridning bör krav ställas på att utsättningen

bevakas under minst fyra år efter dess genomförande och att all uppkomst av spillplantor kommer att förstöras innan blomning genom mekanisk eller kemisk bekämpning.

Någon risk för människors och djurs hälsa i samband med utsättningen av den genetiskt modifierade höstrapsen bedöms inte föreligga då höstrapsen inte är avsedd att användas som föda eller foder.

Med hänvisning till det ovan anförda och vad som i övrigt framkommit av utredningen i ärendet bedömer Jordbruksverket att utsättningen, om den och hanteringen i övrigt av den genetiskt modifierade höstrapsen och den omodifierade rapsen i skyddsårderna genomförs i enlighet med vad bolaget angett i ansökningshandlingarna och med iakttagande av de åtgärder som framgår av nedan angivna villkor, är godtagbar från miljö- och hälsoskyddssynpunkt. Jordbruksverket anser vidare att utsättningen är etiskt försvarbar.

Beslut

Jordbruksverket beslutar att meddela bolaget tillstånd att under perioden augusti 1997 till och med maj 1998 genomföra sökt avsiktlig utsättning av den aktuella genetiskt modifierade höstrapsen. Som villkor för tillståndet skall gälla att utsättningen och hanteringen i övrigt av den genetiskt modifierade höstrapsen och den omodifierade rapsen i skyddsårderna skall utföras i enlighet med vad bolaget angett i ansökningshandlingarna, om inte annat framgår av nedan angivna villkor:

1. Utsättningsytan, vilken inkluderar skyddsårderna, skall mätas ut i förhållande till fasta punkter i landskapet så att den alltid kan återfinnas.
2. Bolaget skall ge försöksutförarna noggranna skriftliga instruktioner för utsättningens utförande och skötsel, särskilt beträffande skörd och efterbehandling av utsättningsytan. En kopia av de skriftliga instruktionerna skall ha inkommit till Jordbruksverket innan utsättningen påbörjas.
3. Inom en vecka efter det att sådden slutförts, av såväl den genetiskt modifierade rapsen som den omodifierade rapsen i skyddsårderna, skall anmälan om detta ha inkommit till Jordbruksverket. Denna anmälan skall innehålla uppgifter om ytans storlek och sådatum.
4. Uppkomsten av rapsplantor på utsättningsplatsen skall registreras under fyra år efter försökets genomförande. Uppkomna plantor skall därvid förstöras innan blomning. Under denna fyraårsperiod får inte oljeväxter odlas på platsen. Försöksplatsen skall under denna tidsperiod vid behov behandlas med lämplig metod mot spillplantor av raps. Nämnad registrering skall årligen, senast den 31 december, rapporteras till Jordbruksverket.

5. Jordbruksverket skall i god tid kontaktas om datumet för den nedplöjning av rapsen som enligt bolagets ansökan skall ske.
6. Anteckningar skall föras löpande om vidtagna åtgärder och gjorda observationer i utsättningen. Dessa uppgifter skall ingå i rapporten till Jordbruksverket enligt villkor 7 nedan.
7. En rapport från utsättningens genomförande och bolagets slutsatser därav med avseende på risker för människors och djurs hälsa samt miljön skall ha inkommit till Jordbruksverket senast den 31 december 1998.
8. Bolaget skall skriftligen informera den aktuella kommunen samt genom massmedia lokalt informera allmänheten om den planerade utsättningen. Kopior på den genomförda informationen skall ha inkommit till Jordbruksverket innan utsättningen påbörjas.

Hur man överklagar

Detta beslut kan överklagas genom skrivelse till länsrätten i Jönköpings län. Skrivelsen skall ställas till länsrätten men skickas eller lämnas till **Statens jordbruksverk, 551 82 Jönköping**. I skrivelsen skall anges vilket beslut som överklagas och den ändring i beslutet som begärs. Överklagandet skall ha kommit in till Jordbruksverket inom tre veckor från den dag då klaganden fick del av beslutet.

Detta ärende har avgjorts av t.f. generaldirektören Mats Persson efter föredragning av handläggaren Robert Andréén. I ärendets slutliga handläggning har även deltagit avdelningschefen Carl Johan Lidén och Harald Svensson och handläggarna Eva Kjell och Mattias Zetterstrand.

Mats Persson

Robert Andréén

Övriga upplysningar

Utöver vad som anges i ovan angivna villkor får Jordbruksverket erinra om de aktsamhetskrav som föreskrivs i 4 § lagen (1994:900) om genetiskt modifierade organismer och i 14-16 §§ Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 1995:45) om genetiskt modifierade växter.

Jordbruksverket vill därjämte framhålla att ett tillstånd av aktuellt slag inte innebär ett ställningstagande till en eventuell kommande ansökan om tillstånd för utsläppande på marknaden.

Slutligen vill Jordbruksverket upplysa om att ett tillstånd av aktuellt slag får, enligt 11 § lagen om genetiskt modifierade organismer, återkallas om någon av de väsentliga förutsättningarna som förelåg när tillståndet meddelades inte längre föreligger eller om något krav som är av särskild betydelse inte har följts.

Kopia till

Gentekniknämnden

Naturvårdsverket

Kemikalieinspektionen

Sveriges lantbruksuniversitet (SLU), Institutionen för växtförädling

Sveriges lantbruksuniversitet (SLU), Institutionen för växtodlingslära

Lunds universitet, Avdelningen för teoretisk ekologi

Stockholms universitet, Enheten för populationsgenetik

Lantbrukarnas Riksförbund (LRF)

Naturskyddsföreningen (SNF)

Ekologiska Lantbrukarna

Hushållningssällskapet i Östergötlands län